

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 11 (54)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2015

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 11 (54). — Рівне: РДГУ, 2015. — 248 с.

Збірник наукових праць містить статті за матеріалами першої регіональної науково-практичної конференції «Оптимізація процесу навчання іноземних мов у закладах освіти гуманітарного та технічного напрямів», організованої Рівненським державним гуманітарним університетом і Національним університетом «Острозька академія» 22 квітня 2015 року, та інші статті із загальноосвітніх проблем формування особистості, використання особистісно-зорієнтованих, інтерактивних, інформаційно-комунікаційних й інших інноваційних освітніх технологій, історичного досвіду навчання та виховання у дошкільних, загальноосвітніх і вищих навчальних закладах.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних працівників, вихователів та вчителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкорвайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Войтович Ігор Станіславович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Сверлюк Ярослав Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 9 від 24.04.2015 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 10 — 3.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2015

УДК: 373: 378. 14

Л.В. ОЛЕСЮК

ЗМІСТ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Резюме. У статті розглядаються питання, що стосуються загальної характеристики іношомовної лексичної компетенції, цілей формування лексичної компетенції в учнів початкової, основної і старшої школи, поняття лексичного мінімуму (реальний активний і пасивний та потенціальний словниковий запас), етапів формування лексичної компетенції, характеристики засобів формування лексичної компетенції.

Ключові слова: іношомовна лексична компетенція, лексичний мінімум, вправи, засоби, контроль.

Постановка проблеми. Проблема навчання іношомовної лексики залишається актуальною, оскільки вона потребує розгляду в контексті компетентнісного підходу, що дасть можливість узгодити і синхронізувати формування іношомовної лексичної компетенції (ЛК) з іншими компетенціями. Навчання англійської мови як засобу міжкультурного спілкування вимагає цілеспрямованої уваги. Роль англійської мови у світі в 21 столітті значно зросла. Це пояснюється, зокрема, тим, що нею володіє приблизно 31% громадян Євросоюзу, а для 16% вона є рідною. Сьогодні англійська мова стала мовою техніки, науки, культури, бізнесу. Про це свідчать факти: три чверті світової кореспонденції, 80% електронної пошти та інтернет ведеться англійською. Більшість міжнародних документів, статей, літературних творів, інструкцій написано англійською мовою. Знання англійської мови розширює кругозір, дозволяє більше дізнатися про культуру та звичаї інших народів. Питання методики навчання іноземної мови порушувалось досить давно, проте сьогодні у зв'язку зі зростанням ролі англійської мови питання спілкування англійською мовою досліджується ще глибше. Значну увагу вчені приділяють поняттю «комунікативна компетенція». Це поняття з'явилося в методиці навчання іноземної мови 80-ті роки, запропонував його американський учений Д. Хаймзом, який трактував комунікативну компетенцію як інтегративне утворення, що включає поряд з лінгвістичними і соціально-культурні компоненти. Одним із важливих завдань, яке ставиться перед учнями при вивченні іноземної мови, є оволодіння лексичною компетенцією, оскільки вона є складовою комунікативної компетенції учнів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання методики навчання лексики іноземних мов розглядалися багатьма дослідниками, такими як В.А. Бухбіндером, Н.І. Гез, І.О. Зимньою, І.Л. Бім, С.Ф. Шатіловим, В.Н. Шацьким, Г.О. Друзьом, Н.М. Жилко, Ю.В. Кузьменком. У деяких роботах, присвячених навчанню іноземної мови у початковій школі, питання навчання лексики порушувалися попутно, в руслі дослідження інших проблем (наприклад, в роботах Н.А. Горлової, О.Ю. Дігтяра, Н.В. Добриніної, Є.І. Негневицької, М.Т. Оганесяна, Л.А. Цветкової, та ін.). Методичні аспекти формування іношомовної компетентності філологів були предметом дослідження Н. Бориско, Т. Кияка, С. Ніколаєвої, Л. Павлової та ін. Методика розвитку лексичної компетенції студентів лінгвістичного ВНЗ на основі формування мотиваційної бази навчання розглядалась А. Сіземіною, а поняття «лексична компетенція» на просунутих рівнях володіння іноземними мовами Ю.В. Давидовою. Незважаючи на наявні здобутки у розв'язанні проблеми формування іношомовної компетенції, практика викладання свідчить про необхідність детального вивчення цієї проблеми.

Метою статті є надання загальної характеристики іношомовної лексичної компетенції та її формування в учнів початкової, основної і старшої школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення іноземної мови у середніх навчальних закладах передбачає засвоєння не лише певної кількості слів. Однією з цілей навчання іноземної мови є формування іношомовної лексичної компетенції, що є важливою передумовою оволодіння іношомовною комунікативною компетенцією. Лексична компетенція – це здатність людини до коректного оформлення своїх висловлювань і розуміння мовлення інших, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань та лексичної усвідомленості. Отже, лексична компетенція включає в себе лексичні навички, знання і загальну мовну усвідомленість або здатність їх використання в усіх видах мовленнєвої діяльності. Розглянемо компоненти лексичної компетенції детальніше.

Лексичними навичками називають навички інтуїтивно правильного розуміння і вживання іношомовної лексики на основі мовленнєвих лексичних зв'язків між слухомовленнєвомоторною і графічною формами слова та його значенням, а також зв'язків між словами ІМ.

Одиницею навчання лексичного матеріалу є лексична одиниця, яка може бути не лише словом, але й сталим словосполученням і навіть так званім «готовим реченням» (тобто таким, що не змінюється у мовленні).

Прикладами лексичної одиниці можуть бути:

Англ.: beautiful; way out; How do you do?

Фр.: facile; faire du bruit; Comment ça va?

Нім.: auf kleinem Fuß; sich an etwas machen; Was ist los?

Ісп.: hermoso; hechar de menos; ¡Hola!

Розрізняють рецептивні та репродуктивні лексичні навички. Рецептивні навички – це навички сприймання й розуміння лексичних одиниць в усному та письмовому мовленні, а саме:

- впізнавання, диференціації та ідентифікації усної і письмової форм лексичних одиниць;
- співвіднесення лексичних одиниць з відповідним об'єктом чи явищем;
- обґрунтованої здогадки про значення лексичних одиниць.

Під репродуктивними навичками розуміють навички використання лексичних одиниць в усному чи письмовому мовленні, що передбачає:

- виклик лексичних одиниць із довготривалої пам'яті; відтворення лексичних одиниць у зовнішньому мовленні;
- миттєве сполучення лексичних одиниць з іншими словами, що утворюють синтагму і фразу за правилами лексичної сполучуваності;
- вибір відповідного стилю (офіційний/неофіційний).

Мовленнєві лексичні навички лежать в основі усіх видів мовленнєвої діяльності, отже слід формувати лексичні навички аудіювання, говоріння, читання та письма.

Лексичними знаннями є відображення у свідомості учня результату пізнання лексичної системи іноземної мови у вигляді поняття про цю систему і правил користування нею. До лексичних знань відносять знання: усної і письмової форм слова; їх семантики (денотативного і конотативного значень); відносної цінності слова або його здатності мати антоніми, синоніми, омоніми, пароніми, стилістичну і соціокультурну забарвленість; синтаксичної і лексичної сполучувальності слова; правил словотвору (складання слів, конверсії тощо); типів словників; основних понять, пов'язаних зі структурою слова: корінь, префікс, суфікс; схожості та/або розбіжності у лексичних системах рідної та іноземної мов. Як приклад неспівпадіння обсягу семантики у двох мовах візьмемо слово «нога». Ми розуміємо під цим словом одну частину тіла, а англійці й німці поділяють її на дві: "leg", "Bein" і "foot", "Fuß". Або речення «У нього в руках був букет квітів» неможливо перекласти англійською, не знаючи розміру букета. Якщо букет маленький, то «in his hands», а якщо великий – «in his arms».

Останній компонент ЛК – загальна мовна усвідомленість або здатність – пов'язаний із взаємодією лексики, фонетики і граматики у мовленні, а також із лінгвістичною спостережливостю учня, його здатністю до узагальнення результатів спостережень у вигляді вербальних і схематизованих правил, здатністю здійснювати контроль під час використання слів у процесі спілкування. Адже лексика вивчається не для того, щоб її просто знати, а для того, щоб спілкуватися, користуючись нею у взаємозв'язку з іншими засобами: фонетичними, граматичними, невербальними. Тобто навчання лексики не є самоціллю, а є засобом навчання усіх видів мовленнєвої діяльності. Цілі формування ЛК конкретизуються у Програмі відповідно до ступенів навчання. Формування іншомовної лексичної компетенції в учнів середніх навчальних закладів спрямоване на оволодіння лексичними одиницями (ЛО) у відповідності з відібраними темами і сферами спілкування.

У початковій школі (1/2-4 класи) важливо сформувати базові лексичні навички, необхідні для подальшого розвитку іншомовної комунікативної компетенції в основній і старшій школі. На цьому ступені здійснюється формування рецептивних і репродуктивних навичок у межах визначених сфер і ситуацій відповідно до вікових особливостей учнів і їхніх інтересів, на основі використання мовленнєвих зразків. Для досягнення цієї мети застосовується хорова робота, лексичні ігри, зображальна і предметна наочність, широко використовуються письмові вправи.

В основній школі (5-9 класи) розпочинається етап систематичної й послідовної роботи з автентичними навчальними матеріалами, які забезпечують нормативне оволодіння спілкуванням. Зростає обсяг ЛО, у тому числі із соціокультурним компонентом, що сприяє формуванню соціолінгвістичної компетенції. Тематика охоплює різноманітні галузі знань, серед них і ті, які були об'єктом або вивчення на уроках з інших навчальних предметів (міжпредметні зв'язки), або із власного життєвого досвіду. Зростає доля самостійної роботи учнів, урізноманітнюються види навчальної діяльності, активно використовуються мовленнєві ситуації, що наближають навчальне спілкування до реальних умов.

У старшій школі (10-11 класи) систематизується та узагальнюється мовний досвід учнів, набутий ними на попередніх ступенях вивчення мови. Методи і види навчальної діяльності все більше набувають форм, наближених до реальних умов спілкування. Широко використовуються творчі, проектні, групові, інтерактивні форми роботи учнів. Зміст освіти диференціюється відповідно до профілю навчання. З'являються професійно спрямовані ЛО відповідно до певної галузі знань. Збільшується робота з формування пасивного лексичного мінімуму у процесі самостійного читання. Зростає питома вага самостійної роботи учнів з новою лексикою, удосконалюються прийоми користування двомовними та одномовними словниками.

Рівень володіння іноземною мовою на кінець одинадцятого класу має відповідати рівню В1+ згідно із "Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання".

Необхідно зазначити, що вчитель має забезпечити систематичне повторення раніше вивчених ЛО на всіх ступенях навчання.

Вимоги програми у СНЗ відображаються у лексичному мінімумі, у якому розрізняють активний і пасивний мінімуми.

Активний лексичний мінімум – це ЛО, якими учні користуються для вираження своїх думок в усній і письмовій формі, при говорінні та письмі, а також розуміють думки інших при аудіюванні та читанні. Пасивний лексичний мінімум – це ЛО, які учні розуміють під час сприймання думок інших в усній (аудіювання) і письмовій формі (читання).

Цілі (формування ЛК), умови навчання у середніх навчальних закладах (визначені час і тематика) викликають необхідність відбору лексичного мінімуму.

Відбір лексичних мінімумів здійснюється укладачами програм та авторами підручників, які й визначають кількість ЛО та їх приналежність до активного чи пасивного мінімумів. Оскільки цілі, умови навчання не є

сталими, а змінюються відповідно до вимог суспільства, то і кількісний склад мінімумів не може бути постійним.

Для відбору лексичних мінімумів використовують такі основні критерії:

1. Сполучуваність (здатність ЛО поєднуватися з іншими одиницями у мовленні).
2. Семантична цінність (висловлення за допомогою ЛО важливих понять з різних сфер людської діяльності та з тематики, що визначена Програмою навчання іноземних мов).
3. Стилїстична необмеженість (перевага не віддається жодному зі стилів мовлення).

Додатковими критеріями є:

1. Частотність (вживаність у мовленні).
2. Багатозначність (Body: physical body, body of an artillery gun, heavenly body).
3. Словотворча і стройова здатність (займенники, займенникові прикметники (then, thus), іменники, що виконують стройові функції (matter, way, thing), дієслова, що виконують стройові функції (consider, notice, appear, report, remain), дієслова, що передають видові відтінки (get, go on, give up), слова і словосполучення, що виражають кількість (a lot of, a number of), сполучники і сполучникові слова (for, lest, provided, both ... and), прийменники і прийменниковісполучення (on account of, as well, below, besides, due to).

Чим вищі показники ЛО за цими критеріями, тим цінніша вона для навчання ІМ. При відборі ЛО враховується принцип виключення синонімів та інтернаціональних слів, що повністю сходяться в іноземній і рідній мовах. Кількість ЛО, що складають активний і рецептивний лексичний мінімум, має бути вказана у Програмі з іноземних мов для кожного етапу навчання.

Активний і пасивний словниковий запас учнів називають наявним або реальним словниковим запасом. Реальний словниковий запас є основою для формування потенціального словника. Потенціальний словник складають ті незнайомі ЛО, про значення яких читач/слухач може здогадатися.

До потенціального словника відносяться:

- 1) інтернаціональні ЛО, подібні за звучанням і/ або написанням та значенням до ЛО рідної мови;
- 2) похідні та складні слова, що складаються з відомих учням компонентів;
- 3) конвертовані слова;
- 4) нові значення відомих багатозначних слів;
- 5) ЛО, про значення яких учні можуть здогадатися за контекстом.

Лексичний мінімум засвоюється поетапно. У процесі оволодіння ЛК виділяють такі етапи:

- 1) етап ознайомлення учнів з новими ЛО, на якому відбувається формування знань про лексичну систему ІМ, правил користування нею, семантизація ЛО (розкриття значення ЛО), демонстрація особливостей її використання;
- 2) етап автоматизації дій учнів з новими ЛО (формування навичок), яка відбувається на рівні:
 - а) словоформи, вільного словосполучення, фрази/ речення,
 - б) понадфрази (діалогічної або монологічної єдності) і мікротексту.

Формування мовленнєвих лексичних навичок здійснюється за допомогою удосконалення дій учнів з ЛО у ситуативному вживанні засвоєних ЛО при висловлюванні своїх думок в усній формі (говоріння) та письмовій формі (письмо), а також контекстне розуміння ЛО при читанні та аудіюванні.

До навчання нових ЛО історично склалося чотири підходи: інтуїтивний, свідомозіставний, функціональний, інтенсивний.

В інтуїтивному підході семантизація здійснюється шляхом встановлення безпосереднього зв'язку словозначення без опори на рідну мову (РМ); автоматизація – шляхом багаторазового відтворення, імітації умов оволодіння РМ; активізація ЛО здійснюється в умовах, наближених до природного спілкування.

Свідомо зіставний підхід передбачає розкриття значення та форми, а не особливостей застосування ЛО; автоматизація здійснюється шляхом зіставлення з РМ, перекладу, некомунікативних вправ, відповідей на запитання; самостійність висловлювання з використанням ЛО обмежується навчальним завданням. Функціональний підхід пропонує розкриття функції та значення через контекст, створення мотивації до використання ЛО; автоматизація відбувається шляхом самостійного вибору та комбінування ЛО у процесі оформлення думки; засвоєння форми, значення і функції відбувається взаємопов'язано. Для цього підходу характерне використання умовно-комунікативних вправ. Застосування нових ЛО відбувається під час виконання комунікативних вправ.

В інтенсивному підході відбувається багаторазове пред'явлення великого обсягу ЛО у полілозі; використовується перекладна і безперекладна семантизація; відтворення ЛО відбувається у контексті, імітація – з використанням паралінгвістичних засобів, автоматизація – в умовах керованого спілкування. Учні застосовують нові ЛО шляхом розігрування етюдів, імпровізації у різних обставинах.

Висновки. Отже, у статті викладено загальну характеристику іншомовної лексичної компетенції (навички, знання, лексична усвідомленість); визначено цілі формування лексичної компетенції в учнів початкової, основної і старшої школи; сформульовано поняття лексичного мінімуму (реальний активний і пасивний та потенціальний словниковий запас); визначено етапи формування лексичної компетенції (ознайомлення та автоматизації); представлено приклади вправ для формування лексичної компетенції; подано коротку характеристику засобів формування лексичної компетенції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коломінова О.О. Формування англомовної лексичної компетенції / О.О. Коломінова // Іноземні мови. – 2005. – №2. – С.48-51.
2. Кравчук Л. Побачити кожний успіх: особливості навчання лексики на початковому етапі / Л. Кравчук // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2009. – №2. – С.43.
3. Москалюк Л.В. Ігрові завдання для контролю лексичних знань молодших школярів на уроках англійської мови / Л.В. Москалюк // Іноземні мови. – 2006. – №3. – С. 44-45.
4. Низенко К.М. Розвиток комунікативних здібностей учнів 7-9 класів засобами використання інноваційних технологій на уроках / К.М. Низенко // Англійська мова та література. – 2010. – №13. – С. 20-26.
5. Ніколаєва С.Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах / С.Ю. Ніколаєва [та ін.]. – К.: Ленвіт, 1999. – 320 с.

Л.В. ОЛЕСІУК. СОДЕРЖАНИЕ ФОРМИРОВАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ ЛЕКСИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ

Резюме. В статье рассматривается проблема методики формирования иноязычной лексической компетенции. Освещаются вопросы, касающиеся общей характеристики иноязычной лексической компетенции, целей формирования лексической компетенции учеников средних учебных заведений, понятия лексического минимума, этапов формирования лексической компетенции, средств формирования лексической компетенции и контроля уровня сформированности лексической компетенции.

Ключевые слова: иноязычная лексическая компетенция, лексический минимум, этапы, упражнения, средства, контроль.

L.V. OLESIUK. FOREIGN LEXICAL COMPETENCE FORMATION

The summary. The article is devoted to the problem of the formation of foreign lexical competence. The general characteristics of foreign lexical competence is given; the aims of the formation of foreign lexical competence are defined; the notion of lexical minimum is given; the stages of the formation of foreign lexical competence are specified.

Key words: lexical minimum, stages, exercises, means, assessment. foreign lexical competence.

Одержано редакцією 09.04.2015 р.

УДК: [373. 016: 81]: 37. 015. 31 - 028: 17

М.П. ЛЬЧУК

АУДІОВАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ

Резюме. У статті розкриваються особливості роботи вчителя англійської мови у розвитку комунікативних здібностей учнів. Увага зосереджена на використанні автентичного тексту, поданого у звукозапису носія англійської мови, та розробленого комплексу вправ для контролю прослуханого та організації комунікативних актів.

Ключові слова: комунікація, комунікативна компетенція, комунікативний підхід, автентичний текст, аудіювання.

Постановка проблеми. Проблема формування іншомовної компетенції є складовою частиною програмної підготовки особистості, здатної до різних форм міжкультурної комунікації. На нинішньому етапі розвитку українського суспільства вивчення іноземних мов – одна з найважливіших не лише в галузі освіти і науки, а й економіки, політики, культури. Її актуальність визначається інтеграцією України до Європи, що є проявом самобутності української нації, її історичної належності до європейського простору. Співробітництво з Європейським Союзом визначає сучасний стан і перспективи розвитку не тільки економіки України, а й її культури, науки й освіти. Результатом нової якості освіти стає формування нової культури громадянина полікультурної Європи.

Аналіз досліджень та публікацій. Вільне володіння учнями іноземними мовами – це вимога часу. На особливостях її оволодінню зосереджують свою увагу багато вітчизняних та зарубіжних вчених-мовознавців. Наприклад, інноваційні підходи до вивчення іноземних мов вивчала І. Орлова; проблему комунікативно-орієнтованого навчання іноземної мови досліджувала Г. Бородіна; розвиток комунікативних здібностей учнів та шляхи інтенсифікації навчального процесу при вивченні англійської мови висвітлила у своїх працях Т. Ціпан. Вагомими у контексті нашої проблеми є напрацювання О. Коломінової, у працях яких увага акцентується на формуванні англомовної лексичної компетенції та Н. Новоградської-Морської, яка у своїх роботах розкрила проблему навчання аудіюванню англомовної професійно спрямованої телевізійної інформації. Сучасні мовознавці розглядають аудіювання як один із засобів розвитку іншомовної комунікативної компетенції, який має свої труднощі і вправи. Зокрема, С. Ніколаєва у своїй праці описує різноманітні методи та прийоми, які використовуються у навчанні іноземної мови; І. Лисовець досліджує проблему навчання аудіювання і усного мовлення; С. Гапонова змістові особливості текстів та аудіотекстів для навчання аудіювання пов'язує з розвитком особистості в процесі навчання.

Мета статті – розкрити значення аудіювання як засобу розвитку комунікативних здібностей учнів на уроках англійської мови в загальноосвітньому навчальному закладі.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
Безкоровайна О.В. Формування міжкультурної толерантності студентів-філологів у контексті аксіологічної парадигми.	4
Сяська Н.В. Особливості засвоєння англійської лексики постичного жанру майбутніми учителями-філологами.	7
Тадесва М.І., Левицька В.А. Вплив реформаторських процесів у сфері мовної освіти старшокласників Польщі на удосконалення мовної освіти в Україні.	10
Тадесва М.І., Купчик Л.Є. Удосконалення змісту сучасної шкільної іншомовної освіти в Австрії.	14
Середюк Л.А. Про підготовку студентів-філологів мовних спеціальностей в умовах запровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій навчання іноземної мови.	18
Панов С.Ф. Розвиток інформативної компетенції за допомогою інформаційних технологій у технічних перекладачів морської галузі.	21
Журба К.О. Виховання смисложиттєвих цінностей в учнів основної і старшої школи у психологічному дискурсі.	24
Годунко Л.В. Сучасні досягнення у формуванні змісту підготовки вчителя іноземних мов для початкової школи у європейських країнах.	27
Павлович Ю.П. Основні підходи до формування змісту навчання іноземних мов у початкових школах Словацької Республіки.	31
Денісєва О.І. Чинники модернізації змісту середньої гуманітарної освіти Австрії.	35
Петренко С.В. Навчальний потенціал мультимедійного програмного забезпечення у викладанні іноземної мови.	37
Гронь Л.В. Відбір текстового матеріалу для розвитку іншомовних експресивних умінь студентів мовних факультетів вищих навчальних закладів.	41
Гасва Н.І. Типологія вправ для навчання іноземних мов.	44
Сойчук Р.Л. Обґрунтування системи виховання національного самоствердження в учнівської молоді.	46
Бісовецька Л.А. Комп'ютерні ігри як засіб підвищення мотивації у навчанні англійській мові дітей дошкільного віку.	50
Ціпан Т.С. Мовленнєві афоризми та їх використання у практиці англійської мови.	53
Літвінчук А.Т. Шляхи оптимізації іншомовної професійної підготовки студентів немовних вищих навчальних закладів.	56
Павлюк Г.С. Комунікативна культура як один із аспектів формування гуманістичної спрямованості молодших школярів.	60
Олесюк Л.В. Зміст формування іншомовної лексичної компетенції.	63
Ільчук М.П. Аудіювання як засіб розвитку комунікативних здібностей учнів.	66
Безкоровайна О.В., Ковальчук О.В. Використання методу асоціативних символів у процесі навчання іноземної мови на початковому ступені.	69
Безкоровайна О.В., Багнюк К.Р. Вивчення іноземної мови за допомогою сучасних інформаційних технологій (Інтернет-ресурсів) у навчально-виховній діяльності учнів старших класів.	72
Сенюк А.О. Педагогічні тести як засіб перевірки англійської граматичної компетентності в учнів основної школи.	75
Ліщук Т.С. Навчання учнів техніки читання англійською мовою у початковій школі.	78
Третьякова К.В. Організація самостійної роботи студентів із використанням Internet-ресурсів як засобів диференціації, оптимізації та індивідуалізації навчання.	82
Голубєва І.В. Ідентифікація та педагогічний супровід лінгвістично обдарованих учнів – представників різних мов і культур у США.	85
Лобанова С.І., Стернічук В.Б. Оптимізація навчання іноземних мов у технічних вищих навчальних закладах шляхом впровадження методик правильного виправлення мовних помилок.	87
Перова С.В. Перекладацька компетентність у сфері професійної комунікації майбутніх фахівців немовних спеціальностей.	90
Мартинюк А.П., Губіна А.М. Організація курсу іноземної мови за професійним спрямуванням у технічному вищому навчальному закладі.	94
Маковська Г.Я., Пархоменко О.Т. До питання мотивації при вивченні іноземної мови.	97
Антохова Н.І. Психолого-педагогічна технологія розвитку творчого потенціалу майбутнього вчителя іноземних мов.	100
Нестеренко І.Б. Модернізація змісту підготовки вчителя іноземних мов у Польщі за умов європейської інтеграції.	105
Денисюк Л.В., Данілова Н.Р. Навчання читанню й перекладу професійно-орієнтованого тексту на заняттях англійської мови у вищих навчальних закладах.	107
Триндюк В.А. До питання іншомовної підготовки студентів технічних університетів.	110
Мазурок О.М. Смислова готовність майбутнього вчителя іноземної мови до професійної діяльності.	113

<i>Сухомлин Т.С.</i> Педагогічні умови формування професійного світогляду майбутнього вчителя іноземної мови. 116	
<i>Бобаль Н.Р.</i> Особливості застосування текстів засобів масової інформації у формуванні соціокультурної компетентності.	118
<i>Потенко Л.О.</i> Роль інноваційних технологій у навчанні іноземних мов у вищій школі.	121
<i>Фрідріх А.В.</i> Формування національних цінностей в студентів у навчально-виховному процесі.	125
<i>Горобець І.А.</i> Інформаційно-комунікаційна компетентність керівника вищого навчального закладу як важлива складова його професійної культури.	129
<i>Горчак Т.Г.</i> Визначення структурних компонентів природничої обдарованості.	132
<i>Карпенчук С.Г.</i> Ідеї Яна Амоса Коменського в контексті сучасного педагогічного інформаційного простору. ...	136
<i>Казанцева Л.І.</i> Теоретичні питання формування дитячого білінгвізму: психолінгвістичний і психолого-педагогічний аспекти.	141
<i>Галаманжук Л.Л.</i> Структурно-функціональна модель системи превентивного розвитку рухової активності дітей дошкільного віку у процесі занять з фізичної культури.	145
<i>Падалка О.І.</i> Формування педагогічних цінностей у майбутніх фахівців дошкільної освіти в процесі професійно-педагогічної підготовки.	153
<i>Павлюк Т.О.</i> Інноваційні засоби навчання дітей старшого дошкільного віку математики.	156
<i>Козачук М.В.</i> Адаптація дітей з особливими потребами до умов інклюзивного дошкільного закладу.	160
<i>Лаба Н.Г.</i> Врахування синдромного аналізу дефекту розвитку при побудові освітньої траєкторії дитини в умовах інклюзивного дошкільного закладу.	163
<i>Лопачук Г.П.</i> Розвиток пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку загального розвитку та з особливими потребами у процесі рукотворчої праці.	167
<i>Косарєва О.І.</i> Феноменологічні ознаки нарцисизму.	170
<i>Беленька Г.В.</i> Адаптація обдарованих дітей до умов навчання у початковій школі.	173
<i>Щербакова Н.М.</i> Інформаційно-комп'ютерні технології у формуванні в учнів початкової школи ціннісного ставлення до власного здоров'я.	176
<i>Суботюк В.І.</i> Теорія і практика екологічної освіти молодших школярів наприкінці ХХ століття: проблеми розвитку.	180
<i>Павленко А.С.</i> Сім'я – як головний елемент соціального становлення особистості.	185
<i>Янцур М.С.</i> Професійна активізація учнів загальноосвітніх навчальних закладів.	187
<i>Грицюта О.Ф., Остапчук М.В.</i> Вплив християнських цінностей на самовизначення особистості в підлітковому віці.	194
<i>Галатюк Ю.М., Галатюк М.Ю., Галатюк Т.Ю.</i> Творча пізнавальна ситуація у контексті проектування та організації творчої навчальної діяльності.	197
<i>Сіпайло В.О.</i> Використання письмових інструкцій в процесі профільного навчання (на прикладі профілю «Швейна справа»).	200
<i>Савельєв М.Г.</i> Аналіз поняття «наступність» у контексті педагогічних категорій.	207
<i>Шутяк В.Г.</i> Про підготовку вчителя початкових класів до трудового виховання молодших школярів (огляд педагогічних досліджень з 1957 р. по 1990 р.).	209
<i>Сорочинська Т.А.</i> Професійна підготовка майбутнього вчителя початкових класів у педагогічних закладах Рівненщини (1939-1964 рр.).	213
<i>Тюска В.Б.</i> Розвиток творчого потенціалу студентів у професійно-інтелектуальних клубах.	217
<i>Федосова І.В.</i> Особливості розвитку вищої інженерно-технічної освіти в зарубіжних країнах у другій половині ХІХ ст.	221
<i>Дупак Н.В.</i> Принципи інноваційної діяльності педагога в умовах модернізації системи професійної освіти. ...	226
<i>Лісова С.В.</i> Педагогічні умови підготовки майбутніх вчителів технологій до інноваційної діяльності.	229
<i>Герасименко О.А., Фециук Ю.В.</i> Методичні підходи в підготовці студентів до проектування меблів засобами графічної програми PRO 100.	233
<i>Попова А.Б.</i> Особливості орфоєпії та її роль у вихованні майбутнього артиста-вокаліста.	239
<i>Відомості про авторів.</i>	243
<i>Зміст.</i>	246